

האם יש תמיכה בנורמליזציה עם ישראל בעולם הערבי?

written by אופיר גנדלמן | 05.07.2023

מכון מחקר באמירויות קיים לאחרונה, כמדי שנה, סקר הבוחן את עמדותיו של הדור הצעיר במדינות ערב. בסקר השתתפו 3600 צעירים וצעירות בני 18-24 מ-18 מדינות ערביות, והם נשאלו בו על עמדותיהם בשלל סוגיות גיאו-פוליטיות, כמו "לאיזו מדינה יש את ההשפעה הרבה ביותר באיזור?", "האם את/ה תומך/ת בהישארות ארה"ב באיזור?", "האם את/ה מעדיף/ה את ארה"ב או את רוסיה כבעלת ברית של מדינתך" ועוד.

אולם, השאלה המעניינת ביותר בסקר נגעה לתמיכתו של הדור הצעיר בנורמליזציה עם ישראל. זוהי שאלה טעונה במיוחד, אבל לא דווקא מהסיבות שנראות ברורות מאליהן לציבור הישראלי. המילה "נורמליזציה" בערבית, בניגוד לעברית, היא מילה איומה ונוראה בלקסיקון הפוליטי בעולם הערבי.

הפלסטינים, שעל פי תוצאות הסקר 100% מהם מתנגדים לקיום יחסים נורמליים עם ישראלים, והמדינות הערביות הקיצוניות שתמכו בהם, הפכו את המילה התמימה כביכול לנרדפת ל"בגידה חמורה במולדת". בלבנון, למשל, ישנו חוק הקובע כי כל לבנוני שידבר עם ישראל, שלא לדבר על אינטראקציה רחבה יותר עמו, עובר עבירה פלילית חמורה ויעמוד לדין. חוק דומה קיים גם במדינות ערביות נוספות ואפילו בירדן ומצרים, שותפות ישראל הוותיקות לשלום, ההתנגדות המסורתית לקיום קשרים כלשהם עם ישראלים עודנה נפוצה מאוד בתקשורת ואצל האיגודים המקצועיים בעלי ההשפעה.

עם זאת, "הסכמי אברהם" שינו באחת את היחס לישראל בעולם הערבי כולו. המודל שהציגו האמירויות, בחריין ומרוקו ליחסים עם ישראל ניפץ לרסיסים את מודל ההתנגדות הפאן-ערבי המסורתי לנורמליזציה. במקום שלום קפוא כמו זה שקיים עם מצרים וירדן, הציעו מדינות אלה, ומיד, מודל של שת"פ הדוק וגלוי בכל התחומים: טכנולוגיה, רפואה, חקלאות, מים, אקדמיה, מחקר ופיתוח ועוד ועוד. כך, כל הדברים שהתנגדו להם בשצף קצף במצרים ובירדן במשך עשרות שנים, הפכו באחת לכמעט תחרות בין מדינות "הסכמי אברהם" על מי מהדקת יותר את קשריה עם ישראל.

ואכן, במדינות האיזור האחרות ראו כיצד הנורמליזציה הפכה ממילת גנאי ליעד, וההשפעה של התפתחות זו על דעת הקהל באה לידי ביטוי בסקר. כך, 75% מבני הדור הצעיר באמירויות תומכים בנורמליזציה עם ישראל, 50% במרוקו ושיעור עצום, חסר תקדים ומפתיע של 73% מבני הדור הצעיר במצרים תומכים בכך גם הם. כל מי שעוקב אחר היחס לישראל במצרים בעשרות השנים האחרונות משפשף את עיניו בתדהמה.

וזה לא נגמר שם: באלג'יריה, הידועה בעוינותה לישראל, תומכים 31% מהצעירים בנורמליזציה, בעומאן 39%, בסוריה 19% ובתוניסיה 13%. אלה אולי שיעורים נמוכים, אבל היה ניתן לצפות שהם יהיו קרובים יותר לאפס.

אם כן, מגמות עומק באיזור משתנות לנגד עינינו. המודל שמתוות מדינות "הסכמי אברהם" ביחס לישראל, הדוגל בשת"פ גלוי, רחב ועמוק עמה, הצליח להשפיע גם על חלק מהמדינות שהתנגדו לכך עד היום, וזאת מפני שהן ראו את היתרונות הכלכליים הברורים והמהירים שגלומים בכך.

הפלסטינים מצידם ממשיכים להתנגד לכך באופן נרחב משום שהסכסוך הנצחי עבורם עם ישראל הוא בעיניהם חלק בלתי נפרד מזהותם הלאומית. דבר זה לא צפוי להשתנות בעתיד הנראה לעין.

על מערכת ההסברה הישראלית בערבית, שמפגינה זה שנים יכולות גבוהות ביותר להשפיע על דעת הקהל הערבית גם בסוגיות טעונות, להקדיש מאמץ מתמשך לסוגית הנורמליזציה. זאת, הן במטרה לעקר את משמעותה השלילית שעוד נותרה במרבית מדינות ערב, והן על מנת להציג את מודל היחסים עם מדינות "הסכמי אברהם" ואת תוצאות הסקר במצרים כדוגמה לשינוי ולאפשרות לייצר עתיד טוב יותר עבור בני הדור הצעיר, שמשקלם בהרכב האוכלוסיה במדינות אלה עצום.

לפלסטינים, ששיעור סירובם לקיים נורמליזציה עם ישראל עומד כאמור על 100% חרף יתרונותיה הברורים מבחינתם, לא נותר אלא לצפות מהצד בעיניים כלות ולראות כיצד שיעור הולך וגדל בדעת הקהל במדינות ערביות רבות משאיר מאחוריו את אובססיית העוינות והשנאה כלפי ישראל ומאמץ מודל של יחסים נורמליים, מסחר והפקת תועלת מיכולותיה הטכנולוגיות המתקדמות.

▪ פורסם לראשונה ב"מעריב"